

209 M. A. CASTRÉN – J. V. SNELLMAN 17.III 1846
 HUB, JVS handskriftssamling

Broder Snellman!

Wan att ifrån Petersburgska Wetenskaps Akademien emottaga nummerade bref-paquetter, som i yttre motto äro rikligen utstofferade med tryckta örnar och historier, till volymen digra, men innehållande utom lös makulatur blott en Rysk raspiska, gripes jag af de mest wemodsfulla känslor, hvarje gång postiljonen räcker mig en slik makulaturbunt i näfwen, rätar på sin kropp och med gravitetisk stämna förkunnar: казенное, разписаться! Trött efter mycket bokstafsbråk hade jag en afton långt för detta satt mig wid ett rykande thekök och inandades med wälbehag doften af Chinesiska the-ångor, då en uniformerad man inträdde i rummet och under den wanliga manövern öfverlemnade åt mig ett jättestort pakette, som efter wanligheten war prydt med Kejsrerliga örnar och akademiska insignier. Det kostade mig naturligtwis mycken möda och mycket tålmod att först genombryta det tiofalldiga skalet af omslag, men då jag ändteligen kommit till raspiskan, fann jag deri 500 Silfver-rublar och i det allra innersta ett litet, litet, med munlack försegladt bref ifrån Din hand. I detta ögonblick tyckte jag wissrerligen, att: Sibirien war ett ljufveligt land, och ännu i närwarande stund skulle jag kunna skrifwa en hel volym med tacksägelse för Din wänskapsfulla hugkomst af en syndare i de syndares land; men detta wore kanske att handla enligt ordspråket: »sila mygg och swälja kameler». Mitt hjerta erkänner med glädje, att detta är en ringa sak emot all den godhet och wänskap, hwarmed Du omfattat mig i min omyndighets tid. Emot denna wänskap medgifwer jag mig hafwa syndat, då jag gifvit rum åt den tro, att Du ansåge mitt lifs diktan och traktan för flärdfull, egennyttig och beräknad, och att Du med många andra äfwen misstrodde wigten af den sak, för hvilken jag satt på spel lif, helsa och krafter. Antastad af både wän och fiende får man lätt slika griller i skallen, och de winna naturligtwis dessto bättre insteg, ju osäkrare man å ena sidan är på sin egen förmåga, och å den andra, på sjelfwa framgången af sjelfwa den sak, för hvilken man handlöst kastat sig ut på willande hafvet. Mera ord förtjenar ej detta kapitel. Hvad åter min fjolgamla hellsning beträffar, så känner jag deröfwer ingen ruelse, ty den grundade sig på en, om äfwen missförstådd wälmening för Dig och den sak, som Du bekämpar. I ordagrann öfwersättning hade wäl denna hellsning också rätteligen bort gälla endast för en underrättelse om sakernas ställning, såsom för Dig i hvarje hänseende wigtig och maktpåliggande. Så mycket är åtminstone wisst, att den ej kom ur ett hara-hjerta, ty ho som intet har att förlora, har ock intet att frukta. Och härmed lemnar jag äfwen denna historie, för att lyckönska Dig till att ändteligen ega, hward »menniskones son» icke egde – ett hjerta att luta sig till i bekymrens stunder.

Du råder mig att draga in skoten och tänka på slut-liquididen. Detta råd är godt och hellsosamt; ty hvad hjälper det mig att hafwa genomglötat alla Sibiriens kärr, om jag i dem skall begrafwa mig och min lilla egendom, d. ä. mina papper? Både klokheten och min egen böjelse bjuda mig att efter den föreskrifna tidens utgång återwända till Finland och utgifwa åtminstone det wigtigaste. Men hvad framtiden beträffar, så har jag derom ännu ingen ting beslutat. Kan jag i Finland ej få mig en brödbit, såsom troligt är, så wore det icke emot mitt sinne att ännu en gång komma till Sibirien och till undersökning upptaga den

Tungusiska språkstammen, hvartill Wetenskaps-Akademien icke rimligen kan wägra ett understöd. Ty då den Finska stammens förwandtskap med den Samojediska genom min närwarande resa blir tillräckligen bewisad, då äfven Finnarne uppenbart äro beslägtade med Turkar eller Tatarer, så måste det naturligtwis blifva språkforskningens närmaste uppgift att med tillhjälp af Samojediskan söka förmedla slägtskapen emellan Finnar och Tunguser. Ifrån Tunguserne har man vidare vägen öppen till Mantschurerne, och till Mongolerna leda oss alla vägar, emedan både Turkar, Samojeder, Tunguser och Mantschurer förmodas wara med dem befryndade. Wi måste småningom lära att finna oss wid den tanken, att wara de föraktade Mongolernes afföda, men kunna i allt fall appellera till framtiden med denna fråga: »Gifves det verkliga en bestämd skillnad emellan de Kaukasiska och Mongoliska folk-racerna? Enligt min mening ingalunda. Ehwad Naturforskare äfwen må orda om olika craniibildningar m. m. hos de Kaukasiska och Mongoliska folken, är det likwäl ett märkeligt factum, att den Europeiska Finnen bär en Kaukasisk, men den Asiatiska en Mongolisk prägel, att Turken liknar i Europa Europeen, men i Asien Asiaten. Will man alltså på physiologisk wäg göra ifrågawarande race-skillnad gällande, så måste ena hälften af de Finska och Turkiska stammarna hänföras till Kaukasiska, men den andra till Mongoliska rasen; hvilket är orimligt. Ur en philologisk synpunkt kan den förmenta race-skillnaden ännu mindre blifva beständande. Man hör wäl Philologer hålla långa tal om de Kaukasiska språkens analytiska och de Mongoliska tungomålens syntetiska natur; men hvad vill wäl detta annat säga, än att de förra äro jemförelsewis mera bildade, inom reflexionens område längre utvecklade? De Mongoliska språken, säger man, äro fattiga på particlar – hvarföre? Emedan particlarne utgöra språkens abstractaste beståndsdelar. Deremot ega dessa språk en sällsynt rikedom på casus locales, ty den råa och sinnliga föreställningen älskar att så noga som möjligt beteckna hvarje saks yttre sidor och förhållanden. Wid en mera framskriden bildning befinnas dessa förhållanden, wara så många, så obestämda och i de flesta fall så likgiltiga, att de hwarken kunna eller behöfva med fullständig noggrannhet angifwas. Så wäl af denna anledning, som i grund af sin annars sönrande beskaffenhet låter reflexionen casual-ändelserna fara och tillkännagifver hela classer af förhållanden genom sådana ord eller termer, såsom i Svenskan: *till, på* (i), *från*, hänförande sig i localt hänseende på en gång till det *inre, yttre, öfre, undre, midten, sidan* o. s. v., hvilka mångfalldiga förhållanden i de Mongoliska språken ofta genom särskildta casus uttryckas. Språkets första emancipation ifrån casual-massan äro annars i Mongoliska språken de ord, som blifwit kallade postpositioner, hvilka till sin grund endast utgöra wanliga nomina och således ännu uttrycka tingens förhållanden på ett mera concret sätt, än de intet sägande præpositionerna. Men just det concreta föreställningssättet will reflexionen cassera och i grund förstöra. Derföre se wi, huru äfven i de Mongoliska språken postpositionerna efterhand förlora sin ursprungliga betydelse, huru de stympas, förkortas och sträfva att i allo antaga naturen af præpositioner. Liktidigt bortfalla casual-ändelserna och blifva jemwäl till post- eller præpositioner förwandlade. Dessa och andra likartade prosesser hafva de Kaukasiska språken allaredan genomgått, och man misstager sig ingalunda, om man påstå, att de under en tidigare period egt samma syntetiska natur, som nu utgör characteren för de Mongoliska språken. Bland de sistnämnda hafva några till Finska och Turk-Tatariska stammen hörande tungomål i

odling skridit något framom de öfriga. Såsom bekant är, hafva dessa i samma mon begynt antaga likhet med de Kaukasiska språken, så att Philologerna ofta warit willrådiga, hwart de i sjelfva werket böra räknas. Utan att häröfver vidare argumentera återkommer jag till det påstående, att de Kaukasiska och Mongoliska språken i anseende till sin inre, grammatikaliska bygnad icke erbjuder andra, wäsentliga olikheter, än sådana, som äro grundade i sjelfva de resp(ektive) folkens bildningsgrad. Att språkbyggnaden med bildningen förändras, har äfven Claprot insett och dels derföre, dels af andra ömmare orsaker förkastat Grammatiken såsom basis för den comparativa språkforskningen. Denna borde enligt hans förmenande grundas på »orden, hvilka blifva sig alltid lika, såsom diamanten blir diamant, den må då slipas till brillant, rosette eller taffel-sten». Härwid har Claprot förbisett den wigtiga omständighet, att språken ej äro brandförsäkrade emot yttre inverkan, likasom han äfven blundat för den sanning, att både ordet och diamanten äro förgängligare ting, än de lagar, som lefwa i tusende ord och tusende diamanter. Emellertid äro ordjemförelser högst wigtiga, och ju längre forskningen äfven i detta hänseende framgår, dessto större likheter upptäckas emellan de Mongoliska och Kaukasiska språken. Wi Finnar äro i wår anspråkslöshet böjda för den tron, att hvarje Finskt ord, som liknar ett Svenskt, Tyskt eller Ryskt, nödwändigt är af oss lånadt. Sådant är dock ej alltid förhållandet, ty många bland dessa ord anträffas tillika i Tatarskan, Samojediskan och andra med Mongoliskan beslägtade språk. Då de tillika äro gemensamma för flera kaukasiska språk, så är naturligtwis detta ett skäl till för upphäfvandet af den wederwärdiga race-skillnaden. Det war tillförene min afsigt att uteslutande slå mig på det Mongoliska språket i hopp att derigenom ej blott kunna utreda Finnarnes härkomst och släktförbindelser, utan till äfventyrs äfven kullslå den Blumenbachska race-theorien; men wid mognare eftertanke har jag funnit ämnet vara af den beskaffenhet, att det på språkforskningens närwarande ståndpunkt ej leder till annat, än lutter Rudbeckianism. Forskningen kan ej så widt utsträckas, förrän de mellanliggande språken blifwit i grammatikaliskt och lexicaliskt hänseende noggranneligen undersökta. Tills dato känner man ju icke en gång den Finska språkstammens allmänna lynne och lagar, huru will man wäl då jemföra detta x med det Mongoliska x? Emellertid är det en oafslätlig fordran af oss Finnar, att vi upptaga till undersökning alla de språk, som ega en närmare eller fjernare förwandtskap med Finskan. Derom kunna wi wara öfwerlygade att wåra mödor på detta fält skola krönas med framgång – »in hoc signo vinces». Wigten af nämnda språks utredning är redan öfwer hela werlden, med undantag kanske af Finland, erkänd och uttalad. Också hafva några bland hithörande språk, såsom Turkiskan, Mongoliskan, Mantschuriskan m. m. i de flesta bildade länder funnit nitiske bearbetare. Ja till och med öfwer den Finska stammens så wäl språk, som historie, hafva i Tyskland på sednaste tider mer och mindre förtjenstfulla arbeten blifwit utgifna, t. ex. af Gabelentz, Müller, Schott m. fl. Wid Petersburgska Wetenskaps-Akademien har man gått ända derhän i Fennomanie, att man inrättat en Ledamotstjenst för de Finska språken, Tjensten är wäl nu förenad med en hop andra saker, men framdeles lærer man wara sinnad att dela den samt ännu dessutom inrätta en särskild Adjunctur enkom för de Finska språken. Allt detta länder mig starkare till tröst och uppmuntran under mina isolerade sträfvanden; men öfwermåttan sorglig och tryckande är likwäl den erfarenhet, att man i Finland föga eller intet bekymrar sig om detta

wigtiga språkgebiet, ehuru det är vårt eget och wi af alla bildade nationer owedersägligen wore de bäst egnade att arbeta i denna wingård.

Emedan det föregående råkat blifva längre, än afsigten dermed varit; will jag i det följande fatta mig så mycket kortare. Anländ för ett par dagar sedan till Tomsk ärnar jag om ett par dagar åter bryta upp och fortsätta resan till Krasnojarsk, som är den nuvarande residensstaden i Jeniseiska Gouvernementet. I sistnämnda stad nödgas jag wäl uppehålla mig en eller tvenne weckor under wäntan på de nödvändiga raspiskorna, hvilka ifrån Gouvernements-Embetet skola utfärdas till betryggande af min resa i dessa wilda bygder. Ifrån Krasnojarsk går min wäg widare till Jeniseisk, som blir min wistelse-ort under menförs-tiden. Meningen wore att använda denna tid till redigerande af ett grammatikaliskt utkast öfver den Tomska dialecten af Samojediskan, hvilken är så afvikande ifrån den Odorska munarten, att den ej kan umbära sin särskildta Grammatik. I Jeniseisk borde jag äfwen afsluta en länge sedan half-färdig Ethymologie öfver Ostjakiskan. Dessutom lærer i denna nejd äfwen finnas någon Samojedisk dialect, som framför allt annat bör undersökas. Från Jeniseisk styr jag med första öppet watten Kem- eller Jeniseifloden utföre till den ödebelägna staden Turuchansk. Under denna resa har jag för afsigt att arbeta med ett språk, hvarom man alldeles icke wet, hvad det är för en rotwälska. Efter en berömd Rysk Författares mening skulle detta språk tillhöra en skild folkstam, som nära nog hunnit målet för allt menskligt: att dö och förgätas. Kuopio-församling äger otwifvelaktigt en wida större folknummer, än denna beklaganswärda stam, som icke en gång hunnit få sig ett namn under lifstiden. På beskaffenheten af ifrågawarande språk beror hufvudsakligen mitt dröjsmål inom det Turuchanska landets dimmiga athmospher. Gud gifwe att man ifrån detta land komme lyckligen tillbaka. Denna resa till Turuchansk är en riktig Pohjola-färd, hwartill man måste stärka sig med Lemminkäinens modiga tröst: »Yks on surma miehen surma»,

Hwad min hellsa anbelangar, så wet Du ganska wäl, att jag äger mitt »memento mori» under venstra axeln, som icke underlåter att gifwa sig tillkänna. Så länge man ändock lefwer, må man tacka Gud för lifwet och ej klaga, om det äfwen skulle stundom svida; men att genom tusende konstner och bekymmer söka till det längsta utspinna lifwets tråd, dertill är mitt lif alltför ringa och obetydligt. Jag menar, att werlden oändligen lätt kan umbära mina Grammatikor, och dessutom synes mig invalidens lif wara så föga lockande, att man gerna må offra det för nöjet att stupa på stridens fält. Åtminstone kan ingen fruktan för möjliga wådor afhålla mig ifrån något offer, som sjelfwa mitt wärf nödwändigt kräfwer. Jag nämner detta med anledning af Dina wän-skapsfulla råd om hellsans, bewarande.

Staden Tomsk, der jag nu befinner mig är en i dagsljuset grann och prunkande stad, men i skumrasket en riktig röfwarekula. Inwånarne lefwa här i ett ordentligt krigstillstånd med de förwista. Portarna hålles ständigt tillykta, man är städse på sin wakt och ett hundskall om natten sätter hela huset i förwiring. Nattetid ströfwa starka soldat-patrouller kring gatorna och anfalla hwarje fotgängare. Detta är ett hemskt och dystert lif, hvarifrån jag ännu i dag ärnar befria mig och af sådan anledning nödgas sluta dessa rader, skrifna med många pennor och många myror i hufvudet.

Din tillgifne

M. A. Castrén.

P. S. Ifrån Collan väntar jag med otålighet fortsättning af den Tsheremissiska Grammatican. Min address är hädanefter: Г. Енисейскъ

Tomsk d. 5/17 Mars 1846

10

210 F. BERNDTSON – J. V. SNELLMAN 20.III 1846
HUB, JVS handskriftssamling

Helsingfors d. 20 Mars 1846.

Högtärade Broder Snellman!

Emottag min sena, men derföre icke mindre upprigtiga tacksamhet för de poetiska bidrag, dem du hade godheten att skänka mig för Necken. Emellertid var den färdigtryckt då dessa bidrag anlände; men hoppas jag du godhetsfullt tillåter mig, att för det kommande året använda dem? – Jag blyges uppriktigt öfver att icke förr än nu ens hafva underrättat dig om bidragens rigtiga framkomst.

Det vill inte gå rigtigt ordentligt framåt. Saken är den, skall jag säga, att man här i Helsingfors är mera upptagen af flärd och strunt, än som skickligt är för en ung Studio. Detta är en svag själs bekännande, säger du; och jag fruktar äfven verkligen att så är.

Kellgren är lycklig, som får resa ut och dricka frisk och fri luft samt friskt vatten ur bildningens källa. Tror du att man skulle kunna någonting vinna, om man begaf sig ut med 1 000 Rubel^o Silfver. Detta vore en summa, som man möjligtvis skulle våga sätta sig i skuld för.

Publiciteten gör kål på en meniska till slut. Denna censur, som lik ett damoclessvärd hänger öfver hvarje tanke, hvarje yttrande, är själsmördande. Man må skutta till då och då efter bästa krafter, repet har man ändå om foten, och innan man vet ordet af så ligger man der med näsan i lorten. Man är tjudrad i en öken och kommer ej lös fast man ser de skönaste betesmarker omkring sig; den enda resursen är att gnägga så att hela menskligheten hör huru hungrig och obelåten man är. Undra derföre icke på att man esom oftast känner sig platt, nedslagen och overksam som en pankaka.

Häromdagen kom Lille under de blötsinntaste vänskapsbetygelser till mig, och försäkrade mig att han ville mitt bästa, hvarföre han äfven ville säga mig, det min ställning här i Finland vore alldeles falsk, att han tillochmed hört sina värda Colleger yttra det jag vore en mägta tvetydig person, och att mitt instämmande i ungdomens nyväckta entusiasm och sträfvanden vore bara lycksökeri, m. m. i samma genre. Har du väl hört någonting fäaktigare? – Detta hände just då vi följde Kellgren till vägs, och ehuru vi hade druckit, så att jag kände mig temmeligen upprymd, blef jag med ens nykter af förargelse. – Wid lugnare eftertanke, inser jag väl att alltsammans är en svaga hjernans vattsoppa, men emellertid skall det naturligtvis vara nedslående att förnimma sådant.

Men nog nu. Troligen har du redan tröttnat vid mitt myckna prat om mig sjelf.